

Undoubtedly, each experience mentioned is praiseworthy and should be regarded as a good point for the implementation of intercultural education. Nevertheless, they look more like the outcome of external events rather than initiatives taken to promote positive changes in education.

Individual schools are undoubtedly making efforts to face complex and new situations which the migration phenomenon and the flow of refugees are bringing about. The issues they confront are different and range from peace education to bilingualism to racism and, in general, to problems of cultural identity.

It is also argued that to allow more radical changes in education, it is essential to stimulate a mentality change among teachers, to make them ready of intercultural exchanges and to promote a critical attitude that can counterbalance many inherited stereotypes and prejudices (Traversi, 2006).

Teacher training which is a key issue in intercultural education in every educational system, should be regarded, as in Greece, as a priority since Italy is the only country that does not provide professional and educational preparation for teachers and their service in schools.

References

1. Campani, G. Intercultural curriculum in neo-nationalist Europe in *Studi su lla fomazione*, 1-2014, pp.77-97. 2014
2. Christoudi- Lionaraki, S. School open to Society. Patra: HOU, 2001
3. Karountzou, G. Bilingual Education in Pliogou – Karakastani Siches taseis stin Pedagogiki, pp.34-351 Athens: Atrapos, 2020
4. Traversi, M. From Theory to Implemenation. Intercultural education in Italy in *European Journal of Intercultural Studies.*, v.9, pp 291-295. 2006

CZU:316.6

COMPETENȚA DE ANTICIPARE A RISCULUI ÎN CONTEXTUL SCHIMBĂRILOR SOCIALE

LUNGU Viorelia, Catedra Psihopedagogie și Educație Preșcolară
SILISTRARU Nicolae, dr. hab., prof. univ., Catedra Pedagogie și Psihologie generală,
Universitatea de Stat din Tiraspol

Rezumat. *Unul din scopul de baza al învățământului universitar este pregătirea specialiștilor pentru viitor, care în ritmul accelerat al schimbărilor și problematica lumii contemporane are necesitatea de a pregăti generații în vederea anticipării riscului. Atunci, când nu este cunoscută esența riscului, beneficiarul educațional, ca viitoare resursă umană, nu participă la acțiuni de decizie sau de a se adapta la schimbările produse în societatea din care face parte. Din contra poate face erori sau bloca activitatea.*

Cuvinte-cheie: *anticipare, risc, competență, fenomen social.*

Introducere

Schimbările paradigmelor sociale, politice, economice, inovațiile, presupun modificarea semnificativă a modului în care universitatea necesită să pună accent pe pregătirea personalității de a face față cerințelor societății de mâine. Schimbarea socială este fenomenul trecerii unui sistem social sau a unei componente a acestuia de la o stare la o altă stare, diferă calitativ și/sau cantitativ.

Referitor la schimbarea socială se axează și regulamentul Uniunii Europene, ce instituie un program pentru schimbări sociale și inovare socială, al cărui scop este de a contribui la punerea în aplicare a strategiei Europa 2020, a obiectivelor sale principale și a orientărilor integrate, în materie de promovare a unui nivel ridicat de ocupare a forței de muncă, garantarea unei protecții sociale adecvate, lupta împotriva excluziunii sociale și a sărăciei și îmbunătățirea condițiilor de muncă [9, p.14], dar și a Strategiei Sectorului Tineret 2030, care pune accent pe o implicare semnificativă a tinerilor, în procesul de luare a deciziilor la toate nivelurile [10, p.2].

În acest context, Proiectul ”Reforma învățământului din Moldova” PRIM cuprinde un complex de măsuri menite să convertească învățământul dintr-un învățământ predominant reproductiv, într-unul creativ, în care se pune un accent pe consolidarea calității educației și a eficienței [7].

Legat de problematica societății, de riscurile din mediu [8] învățământul universitar este pus în situația de a pune un accent deosebit în pregătirea specialistului și anume *formarea competenței de anticipare a riscului*.

Anticiparea constituie o necesitate a personalității contemporane pentru a găsi soluții concrete și rapide în rezolvarea multiplelor probleme aparente în viața cotidiană (*anticiparea schimbărilor, a riscurilor și a consecințelor*). [4, p. 54]

Prin dezvoltarea/formarea competenței de anticipare, se analizează modul în care se dezvoltă piața forței de muncă și, în consecință, modul de activitate la locul de muncă, deoarece atât competențele cât și nevoile de învățare se schimbă.

O anticipare și o potrivire eficientă a competențelor, necesită de a „lega” educația, formarea profesională și ocuparea forței de muncă.

Astăzi, realitățile socio-economice impun o abordare managerială a finalităților în educație și solicită ca acestea să fie formulate nu doar în termeni concreți și pragmatici, ci mai ales, din perspectiva nevoilor reale de formare a personalității celui educat și a exigențelor sociale a pieții muncii. Conform teoriei finalităților pedagogice, elaborarea scopurilor pedagogice trebuie să fie corelată cu tendințele de evoluție a societății, asigurând depășirea stării actuale prin ajustări de perfecționare, structurări, restructurări și reformări în planul educației [2, p. 148].

Delimitări conceptuale și etapele managementului riscului

În opinia lui S. Marcus, pentru orice domeniu, competența reprezintă condiția ce asigură eficiența activității umane, iar exersarea eficace a activității stă la baza comportamentului și este condiționată de o serie de însușiri caracteristice a individului [5, p. 7].

În linii generale, noțiunea de competență poate fi definită prin următoarele caracteristici:

- mobilizarea unui ansamblu de resurse de tipul cunoștințelor, experiențelor, reprezentărilor, schemelor, automatismelor, capacităților, diverselor *savoir* (să știi): *savoir-vivre* (să știi să fii), *savoir faire* (să știi să faci),] *savoir etre* (să știi să devii) [1, p. 51];
- relația cu un ansamblu de situații, ce presupune mobilizarea individului în anumite situații legate de problematica dirijării beneficiarului educațional;
- caracterul finalizat ce denotă utilitatea socială;
- caracterul disciplinar, ce rezultă din faptul că competența este deseori definită printr-o categorie de situații corespunzătoare parvenite din specificul disciplinelor speciale sau a celor auxiliare, care includ module cu privire la formarea competențelor prospective.

Competența anticipativă ca finalitate, constituie o necesitate a personalității pentru identificarea soluțiilor și rezolvarea problemelor: *anticiparea schimbărilor, a riscurilor și a consecințelor*.

Astăzi, nu este suficient doar de anticipat și prognozat schimbările care se produc într-un domeniu sau altul al societății, ci este nevoie de intervenit în fluxul acestora pentru a provoca efectele dezirabile, sau a evita pe cele indezirabile, în sens de evitare a riscurilor.

Riscul cuprinde câteva elemente de bază, care constituie esența lui: posibilitatea primirii rezultatului așteptat: posibilitatea apariției rezultatelor neașteptate; posibilitatea radierii de la scopul ales; pierderile materiale, economice, morale ș.a., legate de alegerea alternativei; consecințele pozitive și negative, posibile în efectuarea anumitor acțiuni în condiții de nehotărâre pentru subiectul ce riscă. [11, p.13]

Aprofundarea problematicii determină necesitatea performanței și calității în toate domeniile, **generează riscuri** și o receptivitate deosebită față de problemele respective.

Procesul de analiză a riscurilor poate fi abordat din trei direcții: *psihologia riscului, metodologia de analiză a riscului, analiza statistică a riscului*. Din punctul de vedere al *psihologiei riscului*, este foarte important ca cei care sunt supuși riscurilor să perceapă cum văd alții riscul și cum să reacționeze în fața riscului.

Managementul riscului [6, p.28] este o competență realizată print-un proces ciclic, cu mai multe faze distincte: *identificarea riscului, analiza riscului și reacția la risc*.

În faza de *identificare a riscului* se evaluează pericolele potențiale, efectele și probabilitățile de apariție ale acestora pentru a decide care dintre riscuri trebuie prevenite.

Identificarea riscurilor trebuie realizată continuu. Aceasta trebuie să ia în considerare atât riscurile interne cât și pe cele externe. Riscurile interne, sunt riscuri care pot fi controlate sau influențate, în timp ce riscurile externe nu se află sub controlul persoanei.

Faza de analiză a riscului ia în considerare riscurile identificate în fază inițială și realizează o cuantificare aprofundată a acestora. Simulările constituie o metodă avansată de cuantificare a riscurilor. Simularea utilizează un model al unui sistem pentru a analiza performanțele sau comportamentul sistemului. [6, p.28]

Eliminarea riscurilor [6, p.28] are scopul de a îndepărta riscurile. Echipa managerială, întreprinzătorul poate: să nu inițieze o anumită tranzacție sau afacere; să stabilească un preț foarte mare, care să acopere riscurile; să condiționeze oferta, etc. O organizație cu aversiune prea mare față de risc nu va supraviețui mult timp și ar trebui să-și investească capitalul în altă parte.

O altă etapă în care trebuie să fie pregătit specialistul în devenire este *diminuarea riscurilor*, care se poate realiza printr-o serie de instrumente cum sunt:

- ∨ programarea, dacă riscurile sunt legate de termenul de execuție, programarea științifică a activităților cu ajutorul graficelor rețea, poate diminua riscurile în limite rezonabile.
- ∨ instruirea, multe riscuri sunt legate de securitatea muncii. Aceasta influențează productivitatea și calitatea lucrărilor. Prin programe de instruire și conștientizare în domeniul securității muncii se poate reduce probabilitatea producerii accidentelor și efectul acestora.
- ∨ reproiectarea, riscurile pot fi de multe ori diminuate printr-o reproiectare judicioasă a echipelor de muncă, fluxurilor de materiale, folosirii echipamentelor și a forței de muncă.

Repartizarea riscurilor se referă la părțile care vor accepta o parte sau întreaga responsabilitate pentru consecințele riscului.

Controlul riscurilor reprezintă ultima componentă distinctă a procesului de management a riscului în cadrul unei activități, ocupându-se atât de monitorizarea, cât și de identificarea unor noi riscuri ale proiectului. Practica managerială demonstrează că activitățile de monitorizare și control a riscurilor se desfășoară în paralel cu monitorizarea proiectului.

O altă componentă a activității manageriale o reprezintă *elaborarea unei strategii de permanentă* identificare a unor noi categorii de riscuri ce pot interveni în cadrul derulării proiectului, în scopul prevenirii sau minizării lor. Monitorizarea îndeplinirii obiectivelor fixate, reprezintă puncte de referință pentru identificarea noilor riscuri ce pot surveni pe parcurs. [6, p.28]

Teoriile moderne, încurajează identificarea riscurilor la intervale regulate, pentru a asigura rigoarea corespunzătoare prognozelor statistice și de a identifica factorii de risc, înainte ca aceștia să poată ajunge în faza critică.

A controla riscul înseamnă a-l înțelege, a-l putea cuantifica și a-i conștientiza consecințele. Având în vedere aceste trei aspecte majore, de-a lungul timpului s-au format și diversificat teorii din ce în ce mai sofisticate legate de identificarea, anticiparea riscurilor, măsurarea lor și elemente de teorie ale deciziei.

Literatura de specialitate [3] mai propune ca modalități de a minimiza impactul riscurilor prin *evitarea riscului, prevenirea riscului și limitarea riscului*.

Nivelul de pregătire pentru situațiile excepționale/riscuri, majorează capacitatea specialistului de a răspunde adecvat la riscuri și de a le depăși cu siguranță. Guvernul/ Ministerul educației/ Universitatea trebuie să creeze astfel de sisteme de pregătire pentru riscuri.

Metode și materiale

În vederea dezvoltării/formării competenței de anticipare a riscului sunt necesare de realizat un șir de obiective:

- *identificarea* riscurilor potențiale în acțiunile personale;
- *determinarea* metodelor de diminuare/eschivare a riscului;
- *planificarea* acțiunilor de minimizare a riscului și de gestiune a timpului;
- *deciderea* asupra acțiunilor de întreprins ca urmare a conștientizării riscului minimizat anterior;
- *evaluarea* acțiunilor întreprinse în baza riscului minimizat;
- *stabilirea* problemelor și,
- *planificarea* modalităților de soluționare/ rezolvare a acestora.

În acest sens se propun metode ca analiza documentelor educaționale, analiza literaturii de specialitate și aplicarea Chestionarului *Anticiparea riscurilor* pentru studenți.

Riscul poate fi identificat folosind diferite metode: [popescu, p.28]

- ✓ *întocmirea unor liste de control* care cuprind surse potențiale de risc, cum ar fi: condiții de mediu, rezultatele așteptate, personalul, modificări ale obiectivelor, erorile și omisiunile de proiectare și execuție, estimările costurilor și a termenelor de execuție etc.;
- ✓ *analiza documentelor disponibile în arhiva* organizației, pentru identificarea problemelor care au apărut în situații similare celor curente;
- ✓ *utilizarea experienței personalului* direct productiv (șefi de secții și de echipe) prin invitarea acestora la o ședință formală de identificare a riscurilor. De multe ori subalternii de pe teren sunt conștienți de riscuri și probleme, pe care cei din birouri nu le sesizează. O comunicare eficientă teren - birouri este una dintre cele mai bune surse de identificare și diminuare a riscurilor;
- ✓ *identificarea riscurilor impuse din exterior* (prin legislație, schimbări în economie, tehnologie, relații cu sindicatele) prin desemnarea unei persoane care să participe la întrunirile asociațiilor profesionale, la conferințe și care să parcurgă publicațiile de specialitate.

Astfel de programe necesită a fi elaborate și implementate la nivel universitar pentru a testa gradul de coordonare și de reacție în cazul lacunelor și necesităților în vederea îmbunătățirii sistemului atât al învățământului, cât în cel în care va activa specialistul.

Rezultate și discuții

În scopul identificării dacă respondenții noștri *preferă acțiunile de risc și care este riscul cel mai des întâlnit, și cât de important este pentru respondenți să participe la luarea deciziilor*, cele propuse au fost realizate prin itemii 14-17. Rezultatele ne prezintă că dacă 40,40% au răspuns că **preferă acțiunile de risc**, mai mult de 50% au răspuns **nu**.

Dintre cei care preferă acțiunile de risc au confirmat că cel mai des întâlnit în acțiunile personale este **riscul financiar** urmat de **riscul decizional**. Datele sunt prezentate mai jos:

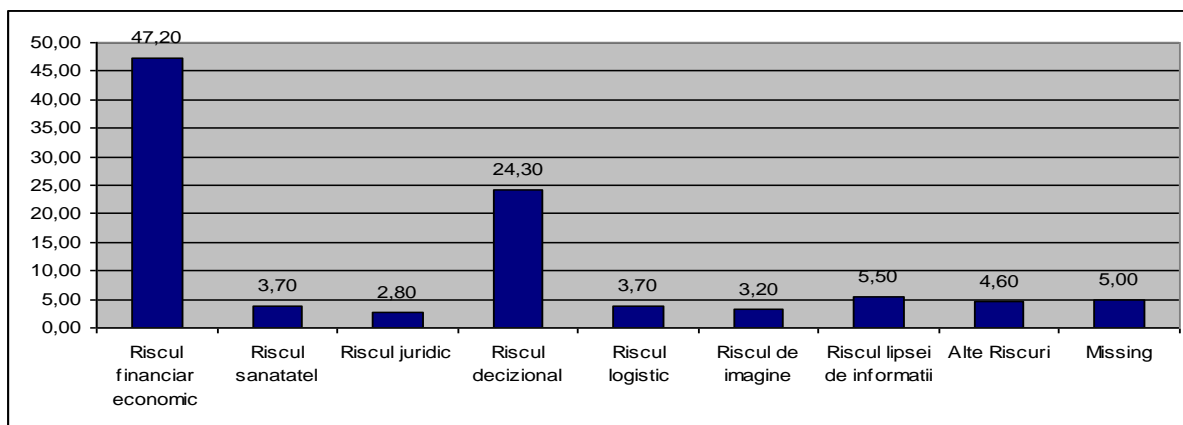

Fig. 1. Cel mai des risc întâlnit în gestiunea timpului

Din figura de mai sus se vede că 47% din respondenți optează pentru riscul financiar urmat de cel decizional și foarte rar (2,8%) riscul juridic.

Analiza datelor prezintă că majoritatea respondenților susțin că este important de a participa la luarea deciziilor. Atunci când persoana participă la acest proces își ia o parte din responsabilitate, este necesară acțiunea, de aceea în continuare ne-am propus să identificăm ce *acțiuni întreprinde pentru adaptarea adecvată la schimbările sociale*, 30% au răspuns participarea la programe pentru schimb de experiență, urmat de 28% angajarea în câmpul muncii, rezultatele sunt prezentate în histograma de mai jos:

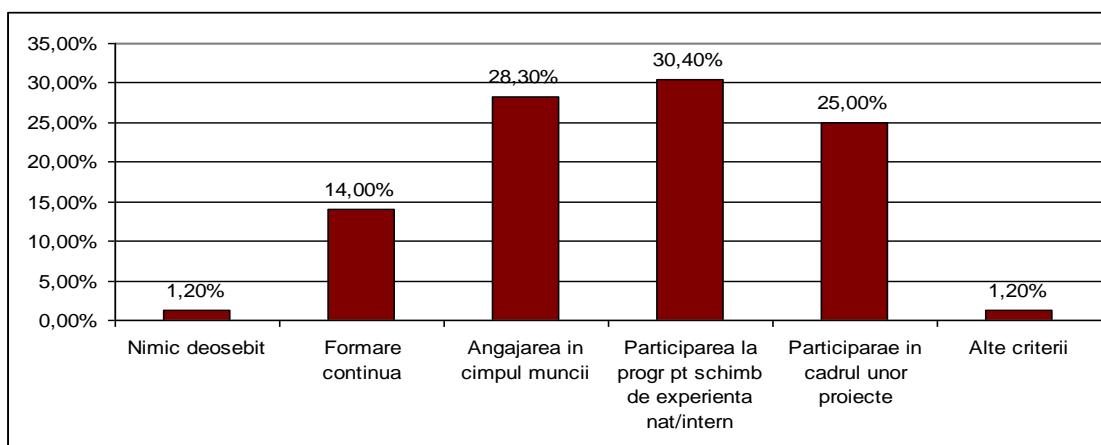

Fig. 2. Frecvența acțiunilor pentru adaptarea adecvată la schimbările sociale

Pentru verificarea corectitudinii răspunsului la itemii de mai sus, am propus itemul: *Daca ai ști, că în viitorul apropiat piața muncii nu va solicita serviciile specialității dvs. ce măsuri a-ti întreprinde?* Majoritatea au diminuat riscul de a rămâne fără serviciu prin *cursuri de recalificare*. În esență riscul are și consecințe pozitive. Daca nu ar exista în viață momente în care ne asumăm riscuri și încercăm lucruri noi, nu ne-am putea descoperi noi pasiuni, sau potențialuri.

Atunci când nu este cunoscută esența riscului, beneficiarul educațional ca resursa umană nu se adaptează la schimbările produse în societatea din care face parte.

Astfel, problemele actuale ale sistemului de învățământ din Republica Moldova, ne impun să căutăm răspunsuri la următoarele întrebări: „Sunt tinerii pregătiți să înfrunte provocările viitoare?”; „Au ei capacitatea să continue învățarea pe tot parcursul vieții?” etc.

Găsind răspunsurile la aceste întrebări vom ști ce trebuie să schimbăm sau, ce strategii didactice trebuie să aplicăm, astfel încât studenții să poată răspunde cerințelor de pe piața muncii, să facă față schimbărilor sociale, economice, politice, etc. din Republica Moldova, și nu numai.

Iar pentru a nu ne transforma în spectatori pasivi ai unei opere pline de orori care se pune în scenă pe planeta noastră, fiecare dintre noi are datoria de a acționa în vederea soluționării problemelor sociale, în domeniul care activează. Cunoașterea și conștientizarea problemei sunt orientate spre producerea schimbării planificate, iar ignoranța ne pune față în față cu schimbările haotice. Deaceia, pentru ca procesul schimbării să aibă loc, studenții ca purtători ai noului și promotori ai transformărilor structurale a societății, trebuie pregătiți în a anticipa riscurile și în consecință, de a acționa pentru a produce schimbării pozitive.

Concluzii. Schimbările din societate cu referire la activitatea profesională revendică axarea pe noi competențe, una din ele este anticiparea riscului pentru a fi gestionat.

În concluzie, anticiparea riscului reprezintă o politică care se administrează pentru a preveni toate tipurile de probleme, determinate de gradul firesc al societății, care pot surveni chiar și din cauza nesiguranței specialistului.

Bibliografie

1. Bîrnaz, N. Metodologia elaborării manualului școlar. Teza de doctor în pedagogie, Chișinău, 2009. -194 p.
2. Curriculum pedagogic (coord.: Sorin Cristea, Silvia Făt etc.). București: Editura Didactică și Pedagogică, 2006. 552p.
3. Cum gestionezi riscurile în afaceri? (accesat pe 05.09.2021) Disponibil: <https://www.wall-street.ro/articol/Finante-Banci/267992/cum-gestionezi-riscurile-in-afaceri.html#gref>
4. Lungu, V. Teoria și metodologia educației prospective. coord. șt.: Nicolae Silistraru; Univ. Tehnică din Moldova, Dep. Științe SocioUmane. Chișinău.: "MS Logo", 2019. 270 p.

5. Marcus, S. Competența didactică, perspectiva psihopedagogică. București: Ed. ALL Educațional, 1999. 173 p.
6. Popescu, I. Managementul calității. Brașov: Ed. Universității Transilvania, 2004.
7. Proiectul „Reforma Învățământului în Moldova” PRIM (accesat pe 05.09.2021) Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/proiectul-reforma-invatomantului-moldova-0>
8. Procedura de management al risurilor în cadrul Agenției de Mediu. Ordin AM nr. 27 din 25.06.2020 (accesat pe 05.09.2021) Disponibil: <http://mediu.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Ordin%2027%20din%2025.06.2020%20final.pdf>
9. Regulament al Parlamentului European și al Consiliului de instruire al unui program al Uniunii Europene pentru schimbări sociale și inovări sociale. Bruxelles 2011
10. Youth sector strategy 2030 Engaging young people with the Council of Europe’s values (accesat pe 05.09.2021) Disponibil: <https://rm.coe.int/a5-brochure-youth-sector-strategy-2030-romanian/1680a0d1eb>
11. Боровкова, В. А. Управление рисками в торговле (Серия «Теория и практика менеджмента»). Москва: Издательский дом «Питер», 2004. 287 с.

CZU:37.018.43:004

ȘCOALA ONLINE – PROVOCARE PENTRU PROFESORI ȘI ELEVI

MĂRGĂRIT Corina Emanuela, profesor de limba și literatura română,
Liceul Tehnologic „Constantin Cantacuzino”, Băicoi, România

Rezumat. *Contextul actual a însemnat provocare pentru cadrele didactice și pentru beneficiarii acestora, elevii, atât la nivel național, cât și la nivel internațional, așa încât folosirea mijloacelor digitale a devenit esențială. Resetarea educației și a formării digitale a devenit o necesitate pentru actul instructiv-educativ și pentru dezvoltarea abilităților digitale pentru toți actorii prezenți în actul educativ.*

Cuvinte-cheie: *provocare, adaptabilitate, inovație, performanță, digitalizare, empatie.*

Școala online a fost o provocare atât pentru mine ca profesor, cât și pentru elevi și pentru părinții acestora. În această perioadă am învățat să ne adaptăm și să ne focalizăm toată energia pe actul de predare-învățare, pentru ca beneficiarul nostru, elevul, să nu aibă de suferit și de asemenea, să beneficieze de un act de predare calitativ.

Această nouă etapă a învățământului românesc, și nu numai, s-a caracterizat prin trei atribute: empatie, adaptabilitate și creativitate, pentru că: „Singura școală valabilă, singura școală creatoare